

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η κύρια αιτία που προκαλεί την απουσία του γέλιου από τη ζωή του ανθρώπου σήμερα είναι η ανταγωνιστικότητα της εποχής. Ο σύγχρονος άνθρωπος μοχθεί να αποκτήσει υλικά αγαθά, πλούτη και τιμές, και λησμονεί να εξερευνήσει τον εαυτό του και τις ανάγκες του. Ο ελεύθερος χρόνος, επομένως, έχει εκλείψει απ' τη ζωή του, ενώ τα συναισθήματά του καταπιέζονται αφόρητα.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ένας από τους τρόπους ανάπτυξης της παραγράφου είναι η αντίθεση. Ειδικότερα, στο σημείο «Γυρνώντας όμως πίσω στο παρελθόν...» ο συγγραφέας αντιπαραβάλλει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι κατά το παρελθόν αντιμετώπιζαν ό,τι τους συνέβαινε, με αυτόν της σύγχρονης μας πραγματικότητας. Χαρακτηριστική τους αντίδραση αποτελούσε η ευθυμία και το γέλιο για τις καταστάσεις που αντιμετώπιζαν, παρά το γεγονός της έλλειψης χρημάτων και ακαδημαϊκής γνώσης, καθώς και της απουσίας κοινωνικής καταξίωσης για το πρόσωπό τους. Στην πραγματικότητα, οι έννοιες που αντιπαρατίθενται είναι «παρόν – παρελθόν», «σύγχρονος άνθρωπος – άνθρωπος του παρελθόντος», «δυσθυμία – ευθυμία», «αίσθημα ανικανοποίητου – αίσθημα ικανοποίησης» και «έχειν – μη έχειν». Σκοπός αυτών των αντιθέσεων που ρητά ή υπόρρητα διατρέχουν την παράγραφο είναι να γίνει φανερό ότι η εποχή μας – με τους ταχύτατους ρυθμούς και παρά τα υλικά αγαθά που προσφέρει – δεν παρουσιάζει δείγματα ευτυχίας, αλλά αντίθετα δημιουργεί αίσθημα ασφυξίας και ψυχικού μαρασμού για τον σύγχρονο άνθρωπο.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. Μεταφορική/συνυποδηλωτική λειτουργία της γλώσσας («θωρακισμένος άνθρωπος», «της σιδηρόφρακτης πανοπλίας»).
2. Επανάληψη («Τον βλέπουμε να λυγίζει κάτω από το ασήκωτο βάρος της σιδηρόφρακτης πανοπλίας που φοράει. Νομίζει ότι φοράει την πανοπλία ...»).

3. Εναλλαγή ρηματικών προσώπων (γ' ενικό πρόσωπο και α' πληθυντικό πρόσωπο – «είναι ... τον βλέπουμε ... σκάβει ...»).
- Με τη μεταφορική/συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας ο συγγραφέας απευθύνεται στο συναίσθημα με σκοπό την αισθητική συγκίνηση των αναγνωστών/-στριών. Ταυτόχρονα, δημιουργείται ερέθισμα για τον προβληματισμό τους, καθώς το μήνυμα διατυπώνεται με τρόπο συνυποδηλωτικό.
  - Η επανάληψη υπογραμμίζει το κλίμα του ψυχολογικού αδιεξόδου και της συνεπακόλουθης ασφυξίας που βιώνει ο σύγχρονος άνθρωπος, δηλώνοντας έτσι τη συναισθηματική φόρτιση του συγγραφέα, με στόχο τη διέγερση του ενδιαφέροντος των αναγνωστών/-στριών.
  - Το γ' ενικό πρόσωπο εξυπηρετεί τον αντικειμενικό χαρακτήρα που θέλει να δώσει στις απόψεις του ο συγγραφέας, ενώ η εναλλαγή σε α' πληθυντικό πρόσωπο δίνει στις ίδιες απόψεις χαρακτήρα καθολικού ενδιαφέροντος, εκφράζει μια παρατήρηση που μπορεί να κάνει ο καθένας. Τέλος, με το α' πληθυντικό πρόσωπο δημιουργείται ευαισθητοποίηση και οικείο κλίμα που διαμορφώνει συνθήκες εύνοιας και συμπάθειας.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Ενδεικτικός τίτλος άρθρου: «Γελάστε, γιατί χανόμαστε...»

Θέση: Το γέλιο στις διάφορες μορφές του (αστειϊσμός, ανέκδοτο, σάτιρα και άλλες) μπορεί να χαρίσει αισιοδοξία στον άνθρωπο και να τον θωρακίσει απέναντι στις δυσκολίες της ζωής.

Ενδεικτική τεκμηρίωση: Το γέλιο

- Δίνει διαφορετική διάσταση στα πράγματα, προβάλλοντας τον κόσμο, αλλά και τις κάθε λογής αντίξοες καταστάσεις υπό διαφορετικό πρίσμα.
- Έχει λυτρωτική δύναμη και εκτονώνει τα αρνητικά συναισθήματα.
- Ενισχύει τη θετική διάθεση, δίνοντας δύναμη στον άνθρωπο για την υπέρβαση των εμποδίων.
- Απαλλάσσει τον άνθρωπο από το συσσωρευμένο άγχος, με αποτέλεσμα την τόνωση του ψυχισμού του για την αντιμετώπιση των δυσκολιών.
- Συμβάλλει στην αισιόδοξη ενατένιση της ζωής και βοηθά τον άνθρωπο να αποβάλει τον πεσιμισμό (απαισιόδοξη στάση) και τη μοιρολατρία.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Ο αφηγητής, στην αρχή του αποσπάσματος, με μια παραστατική εικόνα μάς πληροφορεί ότι η «στρουμπουλή καθηγητίνα» οργανώνει ένα παιχνίδι με σημειώματα, στα οποία γράφονται πικάντικες ερωτήσεις με ερωτικό κυρίως περιεχόμενο. Ο άντρας της όμως που την ζήλευε

υπερβολικά, παρουσιάζεται με μια μεταφορά να παρακολουθεί «δαγκωμένος απ' τη γωνιά του» τις πρωτοβουλίες της αγαπημένης του, τις οποίες προφανώς δεν εγκρίνει. Η αντίδραση του γυμνασιάρχη, από την άλλη πλευρά – καθώς αντικρίζει το σημείωμα που τον αφορά – περιγράφεται με μια μεταφορά, («προσπαθούσε να βρει κάτι άλλο νόστιμο να απαντήσει») και στη συνέχεια με μια αντίθεση («μα η κόρη με τα κόκκινα δεν έφευγε απ' το νου του»), η οποία και επιτρέπει στον αναγνώστη να κατανοήσει το δίλημμα που αντιμετώπισε προς στιγμήν ο πρωταγωνιστής.

Με τα παραπάνω εκφραστικά μέσα αισθητοποιείται στο κείμενο μια ατμόσφαιρα που χαρακτηρίζεται από χαρά και παιγνιώδη διάθεση. Το ύφος του κειμένου είναι απλό, γλαφυρό, εύθυμο και μερικές φορές κωμικό. Ο διηγηματογράφος πλάθει με τις φράσεις του ζωηρές και παραστατικές σκηνές, που έχουν και θεατρικό χαρακτήρα, ενώ δημιουργεί το κλίμα με τρόπο που ο αναγνώστης αναρωτιέται ποιο είναι το μυστικό που κρύβει ο γυμνασιάρχης.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο γυμνασιάρχης, με κριτήριο τη συμπεριφορά ή/και την εκφορά του λόγου του, αφήνει την εντύπωση ότι κάτι κρύβει (ή προσπαθεί να κρύψει) από το πλήθος των παρευρισκόμενων. Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να εντοπίσει σημεία του Κειμένου 2, όπου γίνεται υπαινιγμός στην «ενοχή» του, όταν καλείται να απαντήσει στο ερώτημα που θέτει η καθηγήτρια («Τι θυμάστε με περισσότερη ευχαρίστηση;») στο πλαίσιο ενός παιχνιδιού:

- «Η τύχη που του 'φερε ... δεν έφευγε απ' το νου του»
- «Ο γυμνασιάρχης, σαν να πήρε κάποιαν απόφαση... το μετανόησε»

Σε συνδυασμό και με το σχόλιο που κάνει ο ίδιος στην παράκληση της καθηγήτριας να παραμείνει η παρέα στο σπίτι του στην αρχή του Κειμένου 2 («... όχι μόνον δε σας διώχνω, παρά αν είναι τρόπος να σας κρατήσω κι όλη τη νύχτα...»), ο/η μαθητής/-τρια δύναται να εξάγει το συμπέρασμα πως η κόρη με τα κόκκινα, η θύμηση της οποίας τού φέρνει ευχαρίστηση, είναι ένα πρόσωπο διαφορετικό από αυτό της γυναίκας του, η οποία είναι παρούσα.